

Villaksen, oppdrettslaksen og fylkeskommunen

Har fylkeskommunen et ansvar for villaksen?

Dette aktuelle spørsmålet reises nå i "fylkestingets spørretime" i Nord-Trøndelag

Norge har et særlig ansvar for å ta vare på villaksen. Ingen land har tilnærmet så mange laksebestander som oss. Villaksens generelle tilbakegang også her til lands er likevel dramatisk. Årsakene til nedgangen er flere. Mange forskere peker på spredning av lakselus og rømminger fra lakseoppdrett som to av de alvorligste truslene. Lakseoppdrett er imidlertid en økonomisk suksess og bidrar til stor verdiskaping langs hele kysten. Det er derfor bred politisk enighet om å videreutvikle næringen. Hovedutfordringen er derfor bærekraftig sameksistens mellom oppdrettslaks og villaks. Fylkeskommunen overtar fra nyttår forvaltningsansvaret for lakseoppdrett. Det gir oss i Nord-Trøndelag nye muligheter til å utvikle et bærekraftig lakseoppdrett og samtidig ta vare på villaksstammene. Stiftelsen Kunnskapssenter for Laks og Vannmiljø (KLV) i Namsos ønsker å bidra til dette.

Et overveldende politisk flertall ønsker at oppdrettsnæringen skal utvikles. Forutsetningen er en bærekraftig oppdrettsnæring. I Fylkeskommunens Regionale utviklingsprogram for 2009 hevdet det at "Kystområdet i Trøndelag er blant de beste i verden for havbruk, og at trøndersk fiskeoppdrett over år har vært det mest lønnsomme og mest miljøbevisste i landet." Mange vil imidlertid hevde at næringen pr i dag ikke er bærekraftig. Fiskeri- og kystdepartementet ønsker nå å unnta lakseoppdrettsnæringen i store deler av Nord-Trøndelag fra vekst i 2010. Årsaken er at de ikke anser en vekst i vår region som miljømessig bærekraftig og trekker fram observasjoner av nedsatt følsomhet ved behandling mot lakselus som grunnen til dette. Opplysninger om skadelig mye lakselus på bestander av villaks og sjøørret, oppdretternes rapportering om rekord mye lakselus i anleggene samt flere rømmingstilfeller av oppdrettslaks kan bidra til å styrke departementets syn.

Fagmiljøer hevder at lakseoppdrettsnæringen må gjennomgå store endringer i tiden som kommer for å kunne håndtere miljøutfordringene sine. Blant annet vil lokalitetsstruktur og arealbruk stå sentralt, kanskje må næringa i en overgangsfase få tilgang til flere områder. Dette gjør avveininger mellom viktige samfunnsinteresser, villaks og oppdrettslaks, utfordrende. De beste løsningene er vanskelig å finne. Alle relevante interesser innen oppdrett, villaks og samfunn må derfor samles for å gi gode og - helst omforente råd - til den nye oppdrettsforvalteren Nord-Trøndelag Fylkeskommune (NTFK). For fylkeskommunen vil trenge råd for å finne de beste løsningene for villaksen, oppdrettslaksen og regionen. Er målet å finne en bærekraftig sameksistens mellom villaks og oppdrettslaks vil dette være veien å gå.

NTFK vil fra nyttår få stor makt. De skal etter en samlet vurdering avgjøre hvor lakseoppdrett skal kunne drives. Dette skal gjøres etter overordnede avveininger mellom lakseoppdretts-, villaks- og samfunnsinteresser. Avgjørelsene, på detalj og overordnet nivå, vil også få stor betydning for næringsveiene knyttet til villaksen og oppdrettslaksen. KLV mener at de beste

løsningene for alle interessene kun kan finnes ved et samarbeid mellom alle berørte samfunnsinteresser, og foreslår at det opprettes et rådgivende dialogforum.

KLV har stor tro på at dialogforumet kan fungere som en premissleverandør ved fornying av offentlige arealplaner og til Marin Strategiplan samt være med å bidra til et godt kunnskapsgrunnlag ved behandling av lokalitetssøknader. Videre bør fylkeskommunen kunne benytte dialogforumet til å kartlegge forskningsbehov for regionalt forskningsfond og andre. Forumet bør også gi råd om overordnet lokalitetsstruktur og drift. Utgangspunktet for forumets arbeid skal være målsettingene om bærekraftig vekst og utvikling av akvakulturnæringen og bevaring og styrking av villaks- og sjøørretbestandene.

I dag finnes ingen Trøndersk møteplass, hvor alle interessene kan samles for å gi omforente situasjonsbeskrivelser og for å anbefale handlinger. Trøndelag har i sin marine strategi plan 2007 - 2010 en visjon om å finne de beste forvaltningsmodellene for lakeoppdrett i verden. Nå får NTFK forvaltningsansvaret, trønderske oppdrettere har tradisjon for å samarbeide både seg i mellom og med villakseinteressene og KLV tilbyr et avgjørende bidrag med stor nasjonal overføringsverdi for å nå målet. I tillegg skal sameksistens mellom lakseoppdrett og villaks være et sentralt tema for det nyopprettede regionale forskningsfondet. Hvilken annen region kan lykkes bedre med å finne de beste løsningene? Vi i Nord-Trøndelag kan nå visjonen i marin strategiplan og bli best i verden, om NTFK tar sitt nye forvaltningsansvar på alvor og bidrar til å sikre sameksistensen mellom villaks og oppdrettslaks. KLV mener etablering av et rådgivende dialogforum vil være et godt bidrag i denne prosessen.

Kunnskapsenter for Laks og Vannmiljø

Frode Staldvik, daglig leder

Tone Løvold, seniorrådgiver